

елементи проблемного навчання, метод проектів, імітаційно-ігрові методи, дискусію, самостійну роботу пошукового характеру з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Щодо останньої позиції, то на заняттях студенти оволодівали уміннями раціонального використання комп'ютера для пошуку інформації в електронних бібліотеках, створення креслень у мережі Інтернет з її подальшою обробкою, відкривати електронні акаунти тощо. На цьому етапі створювалися умови для поступового просування студентів від епізодичних самоосвітніх дій до стійкої системи самоосвіти. Майбутні інженери-будівельники мали можливість самостійно обирати для себе комфортний ритм самоосвітніх занять, вибудовувати власну самоосвітню траєкторію, здійснювати самоконтроль.

Провідним завданням третього, *рефлексивно-корекційного* етапу було формування здатностей студентів до рефлексії, до постійного самовдосконалення. Зміст діяльності майбутніх фахівців на цьому етапі полягав у закріпленні умінь та навичок самоосвіти та самовиховання, удосконаленні здатностей аналізувати, оцінювати, корегувати та прогнозувати результати самоосвіти. На цьому етапі застосовувалися прийоми самоконтролю (усвідомлена регуляція студентом власної поведінки та діяльності з метою забезпечення відповідності їх результатів поставленим цілям, вимогам чи правилам).

Узагальнюючи можна сказати, що у дослідженні до форм і методів самоосвітньої діяльності майбутніх інженерів-будівельників віднесено: форми – самоосвіта, самовиховання, самооцінка власних видів діяльності, консультування; методи – самоспостереження, самоаналіз, самоопитування, самокритика, методи самовпливу (самоорганізація, самопідбачення, самонаказ, самозвіт, самонавіювання, самопрограмування, самообстеження, самокорекція, аутогенне тренування, самозаспокоєння, самозобов'язання, самосхвалення).

Діагностико-корегувальний блок моделі відображає процеси оцінювання, аналізу і корекції результатів системного формування самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів-будівельників як цілісного конструкту чотирьох структурних компонентів (мотиваційно-ціннісного, організаційно-технологічного, практично-діяльнісного, рефлексивно-аналітичного) і поєднує критерії (аксіологічно-мотиваційний, формуально-процесуальний, операційно-діяльнісний, особистісний) з відповідними показниками, що в комплексі характеризують чотири рівні сформованості цієї складної інтегративної властивості особистості майбутнього інженера-будівельника: низький, задовільний, середній, високий.

Отже, при дотриманні наголошених принципів, повноцінному забезпеченні обґрунтованих педагогічних умов комплексом відповідних методів і форм результатом реалізації елементів моделі передбачаємо сформованість у майбутніх інженерів-будівельників діяльнісних рівнів самоосвітньої компетентності. Результативність формування самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів-будівельників буде залежати від створення умов, що сприяють високому рівню сформованості професійної компетентності, наповнення новим змістом, відповідним часу, принципам, методам, формам професійної підготовки майбутніх фахівців.

Література:

1. Антипова В. М. Компетентносний похід к организации дополнительного педагогического образования в университете / В. М. Антипова, К. Ю. Колесина, Г. Р. Пахомова // Педагогика. – 2006. – № 8. – С. 57–62.
2. Беланова Р.А. Гуманізм у царині університетської освіти – нагальна потреба сьогодення / Р. А. Беланова // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Збірник наукових праць. Випуск 19. – К. : Вид. центр КДІУ, 2001. – С. 170–172.
3. Буряк В. А. розвиток професійно-педагогічних якостей у системі безперервної освіти / В. А. Буряк // Вища школа. – 2005. – № 2. – С. 50–57.
4. Бухлова Н. В. Сутнісний зміст поняття «Самоосвітня компетентність» / Н. В. Бухлова // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2008. – № 1. – С. 4.
5. Сериков В. В. Личностно ориентированное образование / Владислав Владиславович Сериков // Педагогика, 1994. – № 5. – С. 16–21.
6. Сериков В. В. Личностный подход в образовании: концепция и технологии : Монография / В. В. Сериков. – Волгоград : Перемена, 1994. – 152 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.

УДК 811.161.2'373:342.813:378(477)

А. В. Просяна,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ НОМІНАЦІЇ СУБ'ЄКТА ДІЇ В ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»)

Статтю присвячено вивченню термінологічної лексики із семантикою суб'єкта дії в українських законодавчих текстах, а саме в Законі України «Про вищу освіту». Представлено типології термінологічної лексики та визначено основні групи термінів на позначення суб'єктів освітньої діяльності, репрезентованих в Законі «Про вищу освіту».

Ключові слова: термін, терміносистема, суб'єкт дії, номінація, лексема.

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЕ НОМИНАЦИИ СУБЪЕКТА ДЕЙСТВИЯ В ЮРИДИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ (НА МАТЕРИАЛЕ ЗАКОНА УКРАИНЫ «О ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ»)

Статья посвящена изучению терминологической лексики с семантикой субъекта действия в украинских законодательных текстах, а именно в Законе Украины «О высшем образовании». Представлены типологии терминологической лексики и определены основные группы терминов для обозначения субъектов образовательной деятельности, представленных в Законе «О высшем образовании».

Ключевые слова: термин, терминсистема, субъект действия, номинация, лексема.

TERMINOLOGY NOMINATIONS OF SUBJECTS IN LEGAL DISCOURSE (BASED ON THE LAW OF UKRAINE «ON HIGHER EDUCATION»)

The article is devoted to the study of the semantics of terminological vocabulary subject of action in Ukrainian legislative texts, namely the Law of Ukraine «On Higher Education». Presents a typology of terminology and the basic vocabulary of terms to describe the subjects of educational activity, represented by the Law «On Education».

Groups of terms to describe the subjects of educational activity is divided into sub-groups, which represent some token of this terminology. The first group contains 5 nominations subject of subgroups and indicates a person who is trained in high school, is 23 tokens. The second group nominations educational institutions contains 3 sub denoting subjects of the

educational process, considering 14 tokens. Each subgroup analyzed and contains some conclusions. In the text of the Law analyzed all of the terms presented mainly with the relevant definitions, but actively and directly taken in context.

The article defines the term as Ukrainian and Russian researchers.

Key words: term, terminological, nomination, token.

Актуальність статті зумовлена потребою комплексного аналізу сучасної української юридичної термінології, що перебуває на стадії остаточно становлення та формування. Постійне оновлення національної законодавчої бази зумовлює пошук адекватних засобів відтворення основних понять юридичної сфери, що спричиняє активні термінологічні пошуки і стає одним з пріоритетних завдань українських термінологів. Особливо важливим є вивчення нової термінології, представленої в законодавчих актах 2014–2015 років, зокрема освітньої законодавчої бази – нового Закону України «Про вищу освіту». Проблеми юридичної термінології постали в центрі уваги українських мовознавців порівняно недавно. Окремі наукові розвідки, присвячені проблемам юридичного термінознавства, представлені працями Н. В. Артикуци [1], Ю. Ф. Прадіда [5; 6], С. В. Дорди [3], Г. П. Проценко [7]. Проте юридична (правнича) лінгвістика загалом та проблематика юридичної термінології все ще належать до актуальних мовознавчих досліджень.

Метою нашої статті є створення типології термінів на позначення суб'єкта дії, представлених у Законі України «Про вищу освіту» (2014).

Об'єктом аналізу стала терміносистема українського законодавства, а **предметом** – терміни зі значенням суб'єкта дії в Законі України «про вищу освіту».

За тлумаченням лінгвістів Л. Симоненко та А. Крижанівської, терміни – це номінанти системи понять (реалій) науки, офіційної мови та ін., причому кожний термін у конкретній галузі має суспільно усвідомлене значення [4, с. 132]. Російські лінгвісти визначають термін як «слово чи словосполучення, що має професійне поняття й застосовується в процесі для пізнання та освоєння певного кола об'єктів і відношень між ними – під кутом певної професії» [2, с. 14–15]. Подібної думки дотримуються такі дослідники, як С. Бурдін, Я. Климовицький, О. Суперанська та інші. С. Скороходько, зазначає, що термін – «слово чи усталене словосполучення, яке виражає соціальне поняття науки, техніки або іншої галузі людської діяльності, та має дефініцію, яка розкриває ті ознаки цього поняття, що є релантним саме для цієї галузі», то виникає думка, що це визначення являється більш точним та актуальним [8, с. 76]. Отже, термін – це слово або словосполучення, яке містить в собі певне значення поняття, у свою чергу, термін вимагає до себе певних критеріїв, які його удосконалюють.

Ми проаналізували термінологічні лексеми, що вжито в «Законі про вищу освіту» на позначення суб'єктів дії та процесу навчання.

Першу групу номінацій суб'єкта, що позначають особу, яка проходить навчання у вищому навчальному закладі, тобто виконує відповідні функції, становить 25 лексем. Серед проаналізованих номінацій потрібно виокремити підгрупи за семантичними характеристиками.

1. Номінації учасників навчального процесу охоплюють коло лексем на позначення суб'єктів освітньої діяльності – з одного боку, – це здобувачі освіти та наукових ступенів, а з іншого – професорсько-викладацький склад вишів. Зважаючи на це, поділяємо номінації учасників навчального процесу на підгрупи відповідно від ролі суб'єктів навчального процесу у процесі навчання.

Підгрупа **здобувачів освіти та наукових ступенів** репрезентована такими типами номінацій.

1. Номінації здобувачів вищої освіти представлені лексемами на позначення суб'єктів різних рівнів (загальна кількість – 7 лексичних одиниць). Передусім до цієї групи уналежнемо номінації здобувачів вищої освіти основного ступеня. По-перше, загальні номінації, напр.: **здобувачі вищої освіти** – особи, які навчаються у вищому навчальному закладі; **студент** – особа, зарахована до вищого навчального закладу з метою здобуття вищої освіти; **курсант** – особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого військового навчального закладу; **особа з особливими освітніми потребами** – особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти... – використовуються для найменування суб'єктів навчання без подання уточнювальної характеристики. По-друге, конкретні номінації здобувачів вищої освіти, що містять позначення освітньо-кваліфікаційного рівня, який отримає пошукач після закінчення вишу, напр.: **молодший бакалавр** – це освітньо-професійний ступінь, що здобувається на початковому рівні вищої освіти; **бакалавр** – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти; **магістр** – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання ... освітньої програми. Наведені номінації використовуються і на позначення осіб, що завершили курс навчання та здобули відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень. Усі наведені лексеми входять до лексико-семантичної групи «здобувачі вищої освіти».

2. Номінації здобувачів наукових ступенів (загальна кількість – 5 лексем) охоплюють лексеми на позначення осіб, що отримали вищу освіту, тобто пройшли відповідні освітньо-кваліфікаційні рівні, та здобувають освіту вищого рівня – науковий ступінь, напр.: **аспірант** – особа, зарахована до вищого військового навчального закладу (наукової установи) для здобуття ступеня доктора філософії; **Ад'юнкт** – особа, зарахована до вищого військового навчального закладу для здобуття ступеня доктора філософії; **Докторант** – особа, зарахована або прикріплена до вищого навчального закладу (наукової установи) для здобуття ступеня доктора наук. наведені лексеми вказують не лише на характеристики особи як суб'єкта навчальної діяльності, а також і як наукової, оскільки здобувачі наукових ступенів та вищих кваліфікаційних рівнів реалізують себе не лише як освітяни, а й як науковці.

Сюди також належать номінації здобувачів вищого рівня освіти медичних працівників, напр.: **інтерн** – особа, яка має ступінь магістра медичного ... спрямування і навчається з метою отримання кваліфікації лікаря; **лікар-резидент** – особа, яка має ступінь магістра медичного спрямування, навчається виключно на відповідних клінічних кафедрах. Ці номінації використовують для позначення осіб, що продовжують навчальну або наукову діяльність у медичних освітніх або наукових закладах.

Підгрупа здобувачів освіти та наукових ступенів представлена, з одного боку, номінаціями на позначення здобувачів відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів (загальні та конкретні номінації), а з іншого боку – номінаціями на позначення здобувачів наукових ступенів та вищої навчальної кваліфікації.

Підгрупа номінацій **осіб, які входять до професорсько-викладацького складу вишів**, також неоднорідна за своєю структурою. Вона охоплює загальні номінації родового характеру, номінації за науковим критерієм та номінації осіб за навчальним критерієм.

3. Загальні номінації родового характеру (загальна кількість – 4 лексеми) вказують на осіб, що беруть участь у навчальному процесі та є працівниками освіти або науки, напр.: **вчений** – фізична особа, яка має вищу освіту ступеня магістра

та провадить ... прикладні наукові дослідження; **педагогічні працівники** – це особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність; **науково-педагогічний працівник** – вчений, який за основним місцем роботи ... здійснює педагогічну та наукову ... діяльність; **наукові працівники** – це особи, які за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно здійснюють наукову... діяльність. Усі ці лексеми позначають осіб, які є суб'єктами одночасно навчальної та наукової діяльності, оскільки праця у вищих передбачає поєднання наукових і навчальних функцій. При цьому домінуючим семантичним компонентом тут виступає «науковий», тому що за Законом «Про вищу освіту» наукова діяльність є пріоритетною для працівників вищих навчальних закладів.

4. Номінації наукових працівників у галузі вищої освіти (загальна кількість – 3 лексеми) охоплюють назви вчених ступенів і вчених звань наукових співробітників без урахування освітньої діяльності суб'єктів, напр.: **доктор філософії** – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра; **доктор наук** – це другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії; **старший дослідник** – вчене звання старшого дослідника присвоюється особам, які професійно здійснюють науково-педагогічну або творчу мистецьку діяльність. Наведені терміни значно відрізняються від установлених у навчальній діяльності, тому потребують додаткового уточнення, оскільки номінація «доктор філософії» покликана замінити чинну номінацію «кандидат наук», проте не має суттєвих відмінностей, крім термінологічних змін.

5. Номінації педагогічних працівників у галузі вищої освіти (загальна кількість – 4 лексеми) охоплюють назви осіб, що здійснюють навчальну діяльність, проте повинні займатися й науковою або іншою творчою діяльністю, пов'язаною з навчальним процесом, напр.: **асистент-стажист** – особа, яка має вищу освіту ступеня магістра; **клінічний ординатор** – особа, яка має ступінь магістра медичного спрямування та кваліфікацію лікаря певної спеціальності; **доцент, професор** – вчене звання професора та доцента присвоюється особам, які професійно здійснюють науково-педагогічну або творчу мистецьку діяльність. Більшою мірою наведені номінації вказують на кваліфікаційний рівень педагогічних працівників вищів, а саме досягнений рівень кваліфікації, що виражається в наявності відповідного вченого звання або відповідає певній посаді.

II. Номінації освітніх установ, що виступають суб'єктами навчального процесу, охоплюють назви керівних установ та установ, що здійснюють навчально-педагогічну та наукову діяльність. Відповідно до цього виокремлюємо три групи номінацій.

1. Керівні установи, зазначені в Законі «про вищу освіту» (загальна кількість – 4 лексеми), напр., Кабінет Міністрів, Міністерство освіти та науки України: *Державну політику у сфері вищої освіти визначає Верховна Рада України, а реалізують Кабінет Міністрів України; Незалежна установа оцінювання та забезпечення якості вищої освіти* – це незалежна організація (установа, агенція, бюро тощо), акредитована Національним агентством; **Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти** – національна галузева академія наук. Усі ці лексеми мають суб'єктне значення, оскільки називають установи, що здійснюють активну діяльність з надання освітніх послуг у різних галузях вищої освіти. Іноді ця функція належить до другорядних, як у випадку з Кабінетом Міністрів, проте також зазначену в Законі «Про вищу освіту».

2. Навчальні та наукові вищі, представлені в аналізованому матеріалі, містять номінації вищих навчальних закладів різних профілів (загальна кількість лексем – 6). Сюди належать як і загальні назви – родові характеристики, напр.: **вищий навчальний заклад** – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, так і лексеми, що називають спеціалізовані вищі, напр.: **вищий військовий навчальний заклад** (вищий навчальний заклад із специфічними умовами навчання) – вищий навчальний заклад державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів. До групи номінацій вищих навчальних закладів уналежнюємо й конкретні назви українських вищів різної спеціалізації, напр.: **університет** – багатогалузевий (класичний, технічний) або галузевий вищий навчальний заклад, що провадить інноваційну освітню діяльність; **академія, інститут** – галузевий (профільний ... тощо) вищий навчальний заклад, що провадить інноваційну освітню діяльність; **коледж** – галузевий вищий навчальний заклад або структурний підрозділ університету, академії чи інституту. Новий Закон обмежує як кількість українських вищів, так і їхню спеціалізацію, що представлено і в зменшенні термінів на позначення освітніх установ та їхній більшій конкретизації. Усі зазначені номінації вжито не на позначення споруд та приміщень, де працюють відповідні вищі, а на позначення суб'єктів надання освітніх послуг.

3. Підрозділи освітніх або наукових установ (загальна кількість лексем – 4) становлять порівняно невелику групу та охоплюють номінації підрозділів у складі навчальних на наукових вищів України, що мають право на самостійно діяльність як суб'єкти освітнього процесу, напр.: **факультет** – це структурний підрозділ вищого навчального закладу, що об'єднує не менш як три кафедри та/або лабораторії; **кафедра** – це базовий структурний підрозділ вищого навчального закладу державної (комунальної) форми власності (його філії, інститутів, факультетів; **навчально-науковий інститут** – структурний підрозділ університету, академії, інституту, що об'єднує відповідні кафедри; **філія** – це територіально відокремлений структурний підрозділ вищого навчального закладу. суб'єктний статус цих підрозділів зазначений безпосередньо в Законі «Про вищу освіту».

Отже, в аналізованому тексті Закону всі наведені терміни подано переважно з відповідними дефініціями, проте активно вжито й безпосередньо в контексті. Широкий діапазон термінологічної лексики, що називає суб'єктів освітньої діяльності – як істот, так і неістот, свідчить про яскраво виражений антропоцентричний характер нового Закону «Про вищу освіту». Саме це дозволило створити типології термінів на позначення суб'єкта дії, представлених в тексті Закону.

Перспективи дослідження вбачаємо в подальшому аналізі української термінологічної лексики в аспекті вираження чинника мовця як реалізації мовної особистості юриста.

Література:

1. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія / Н. В. Артикуца. – Київ : Стило, 2004. – 266 с.
2. Головин Б. Н. Терминология // Березин Ф. М., Головин Б. Н. Общее языкознание. – М. : Просвещение, 1979. – 416 с.
3. Дорда С. В. Сучасний стан правничої лінгвістики (короткий нарис) / С. В. Дорда // Правовий вісник української академії банківської справи : науково-теоретичний журнал. – 2011. – № 1 (4). – С. 188–195.
4. Крыжановская А. В. Актуальные проблемы упорядочения научной терминологии / А. В. Крыжановская, Л. А. Симоненко. – К. : Наукова думка, 1987. – 163 с.
5. Прадід Ю. Ф. У царині лінгвістики і права / Ю. Ф. Прадід. – Сімферополь : Ельню, 2006. – 256 с.
6. Прадід Ю. Ф. Юридична лінгвістика (проблематика дослідження) / Ю. Ф. Прадід // Мовознавство. – 2002. – № 4–5. – С. 21–25.

7. Проценко Г. П. Правничка лінгвістика : [навч. посібник] / Г. П. Проценко, Л. М. Шестопалова, О. Ф. Прохоренко та ін. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2010. – 312 с.

8. Скороходько Є. Ф. Термін у науковому тексті / Є. Ф. Скороходько. – К. : Логос, 2006. – 99 с.

УДК 811.14'366'367'367.625

І. А. Романюк,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ВАЛЕНТНІСТЬ ДІСЛІВНИХ ПРЕФІКСАЛЬНИХ КОМПЗИТИВІВ З СЕМАНТИКОЮ СПРИЙНЯТТЯ У ПІЗНІЙ ЛАТИНІ

Однією з важливих проблем мовознавства є співвідношення мови, мислення та сприйняття навколишньої дійсності. Частиною цієї проблеми є проблема валентності, адже розвиток семантики дієслова відбувається за рахунок валентнісних характеристик. Роль префікса полягає в тому, що він визначає напрям, яким здійснюється зміна семантики. У пізній латині приєднання префіксів до дієслів з семантикою сприйняття є достатньо регулярним. З приєднанням префіксів змінюється валентність й одночасно семантична характеристика дієслів.

Ключові слова: префіксальні композити, пізня латина, дієслова сприйняття, валентність.

ВАЛЕНТНОСТЬ ГЛАГОЛЬНЫХ ПРЕФИКСАЛЬНЫХ КОМПОЗИТОВ С СЕМАНТИКОЙ ВОСПРИЯТИЯ В ПОЗДНЕЙ ЛАТИНИ

Одной из важных проблем языкознания является соотношение языка, мышления и восприятия окружающей действительности. Частью этой проблемы является проблема валентности, так как развитие семантики глагола происходит за счет валентных характеристик. Роль префикса заключается в том, что он обозначает направление, в котором осуществляется изменение семантики. В поздней латыни присоединение префиксов к глаголам с семантикой восприятия является достаточно регулярным. С присоединением префиксов изменяется валентность и одновременно семантическая характеристика глаголов.

Ключевые слова: префиксальные композиты, поздняя латынь, глаголы восприятия, валентность.

VALENCY OF PREFIX VERBS OF PERCEPTION IN LATE LATIN

The correlation between language, thinking and surrounding reality perception is one of the important linguistic problems. The problem of valency is a part of it, since the verb meaning develops due to valency properties. The function of prefix is to determine the direction of the semantic changes.

In Late Latin attaching prefixes to the verbs of perception is quite regular. Prefixation changes valency and semantic properties of verbs. Most of the Late Latin verbs tend to narrow valency. This can be explained by the fact that prefixes modifying the semantics of unprefixated verbs according to adverbial semantics characteristic of them create prefixed verbs denoting more concrete action. Such character of prefixed verbs influences also on lexical valency.

Most verbs of perception are characterized by case government. Like the verbs that denote physiological manifestation of emotions, they replace objective valency that can be expressed by forms of various cases.

The study of linguistic material made it possible to establish that derivational semantic changes take place in the verbs belonging to several groups, namely: composites with a general meaning of perception, verbs of visual perception, verbs of audial perception, and verbs of tactile perception. Verbs of olfaction and verbs of taste do not manifest derivative semantic changes.

Attached to the stems of intransitive verbs, prefixes make them morphologically and syntactically transitive, and so they often make syntactically optional actants obligatory; attached to stems of transitive verbs, prefixes do not change verb properties though they influence its valency.

Thus, in Late Latin texts, among perceptive forms, the prefixed ones prevail; unprefixated verbs have a wider semantics and therefore greater valency.

Key words: prefix composites, Late Latin, verbs of perception, valency.

У мовній картині світу людина виступає, насамперед, як динамічна, дійова істота. Вона здійснює три різних типи дій – фізичні, інтелектуальні та мовні. Крім цього, їй властиві стани: сприйняття, бажання, знання, думки, емоції та ін. [2, с. 352]. Стан сприйняття, як зазначає Ю. Д. Апресян [2, с. 361], – є одним з емпіричних факторів, які зумовлюють універсальні структурні характеристики, поряд з мисленням, пам'яттю та емоціями. Сприйняття як важливий когнітивний етап пізнання на сучасному етапі привертає увагу лінгвістів.

Перцептивні дієслова неодноразово були об'єктом наукових досліджень. Так, у ряді робіт представлений аналіз дієслів чуттєвого та розумового сприйняття у російській мові [3; 4], розглянуто становлення та розвиток сенсорних дієслів в англійській мові [5], досліджувалось семантичне поле дієслів сприйняття у західно-романських мовах [10].

Аналіз властивостей мовних одиниць ґрунтується на вивченні їх як з погляду мовної системи, так і з погляду функціонування. Комплексний підхід до дослідження дієслова передбачає вивчення його системних і функціональних властивостей та виявлення взаємозалежностей між ними. Однією з системних властивостей дієслова є його граматична валентність. За період свого існування теорія валентності оформилася до одного з найважливіших напрямів сучасного синтаксису.

Окреме місце у дослідженні вчення про сполучуваність і валентність займають праці українських та російських дослідників, що вивчали семантико-синтаксичну валентність дієслів різних ЛСГ: валентнісні характеристики дієслів у різних типах дискурсу [11]; взаємозв'язок дієслівних категорій валентності та перехідності [8]; співвідношення понять валентності, сполучуваності та дистрибуції [6]; факультативну валентність [7]; морфологічний аспект дослідження явища валентності і сполучуваності [9].

Проте дотепер у лінгвістиці немає робіт, які б розглядали механізм функціонування префіксальних дієслів сприйняття на матеріалі латинської мови. Актуальність нашого дослідження визначається недостатнім вивченням ролі перцептивних дієслів у пізній латині, відсутністю комплексного аналізу валентнісних характеристик композитів сприйняття.

Мета статті полягає у дослідженні синтаксичної валентності дієслівних композитів сприйняття у пізній латині, визначенні структури валентності та засобів її експлікації. Реалізація поставленої мети зумовлює розв'язання таких завдань: 1) з'ясувати закономірності префіксальної валентності 2) охарактеризувати семантичну структуру досліджуваних одиниць та їх валентні зв'язки.